

YETENEK

İLGİ

VE

DEĞERLER

Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş işe meslek denir.

Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler:

Yetenekler

Mesleki ilgi

Değerler

İlkokul öğrencilerimiz 5-11 yaş aralığında olması dolayısıyla bu dönemde meslekleri genellikle oyunlarla keşfederek öğrenmektedir.

- **5-11 yaş aralığında;** hayal döneminde meslek seçimine dair; ilgileri, yetenekleri, meslek değerleri, kişilik özellikleriniz, işgücü piyasası gibi faktörleri hesaba katabilecek düzeyde olmaması gelişimsel açıdan gayet doğal bir durumdur.
- Bu dönemde mesleklerle ilgili hayaller kurulur. Çocuklar, babalarının mesleği veya çevrelerinde, medyada gördükleri birisinininki gibi bir mesleğe sahip olduğunu hayal eder. Bulunulan yaş aralığındaki mesleki tercih ifadeleri bu açıdan gerçek seçimi yansıtmayan hayali ifadelerdir.

11-17 yaş aralığında;

- Deneme döneminde, yetenekler, ilgiler, meslek değerler, kişilik özellikleri ve işgücü piyasası gibi faktörlerin mesleki seçim sürecinde ne kadar önemli olduklarını zamanla daha iyi kavrayacak ve mesleki seçimlerinize daha sağlıklı yön verebilecek duruma geleceklerdir. Bu dönemin sonunda, yukarıda sıralanan faktörlerle uyumluluk gösteren meslekleri sunabilecek bir üniversite bölümüne gidilerek gerçekçi mesleki seçim dönemine geçiş yapmış olacaktırlar.

17-23 yaş aralığında;

- Gerçekçi mesleki seçim döneminde ise üniversite eğitimi ve çeşitli diğer mesleki eğitimleri alıp, eğitim sonrası iş olanakları, meslek değerleriyle uyum... gibi faktörleri hesaba katarak nihayet belirli bir mesleki tercihin üzerinde yoğunlaşacaksınız. Dönemin sonunda ise seçilen mesleğin icra edileceği alanı belirleyip böylece çalışma hayatına başlayacaksınız.

Y E T E N E K

- Bir kimsenin bir şeyi öğrenme ve yapabilme gücüne denir.
- Yeteneklerimiz, anne-babamızdan genetiksel olarak aldığımız genom ile yani kromozomlarla bize aktarılan; doğuştan sahip olduğumuz özelliklerimizdir.
- Yeteneklerimiz kalıtsal özellikler taşımalarının yanında aynı zamanda çevresel koşulların etkisiyle ve eğitimle geliştirilebilen yapıdadırlar.
- **NELERİ YAPABİLİRİM? & NELERİ YAPMAKTA İYİYİM?**
soruları, yetenekli olunan alanların anlaşılabilmesi, keşfedilebilmesi için sorulabilir.

İnsan zekasının tek bir boyutu yoktur. her bir zeka türünün beyin yapısı içinde kendine özgü bir işleyişi vardır.

Sözel-Dilsel Zeka

Akademik başarıyla ilişkili olan genel zekanın temel unsurudur.
Okuma, yazma, dinleme, konuşmada kelimeleri etkili kullanma yeteneğidir.

Mantıksal- Matematiksel Zeka

Genel zekanın temel unsurlarından biridir.
Hesaplama becerisi, mantıksal nedensellik ilişkisi kurma, karmaşık problemleri çözme becerilerini kapsar.

Müziksel Zeka

Sesin ritim ve tınısına ayrıca sesin duygusal boyutuna duyarlı olmayı gerektiren becerileri kapsar.

Kinestetik-Görsel- Bedensel Zeka

Bu zeka türü bedensel etkinliklerde başarılı olmayı sağlar. Görsel, bedensel, sportif becerileri ve dikkat, kontrol, çeviklik gibi özellikleri kapsayan zeka türüdür.

Uzamsal Zeka

Dünyayı doğru algılamayı gerektiren; cisimlerin uzaydaki biçimlerini algılama, cisimleri iki veya üç boyutlu olarak görebilme, geometrik şekilleri farklı açılardan anlama gibi yetileri kapsar.

Doğa Zekası

Bitkiler, hayvanlar ve jeolojik doğal varlıklara empati duymak, onlara duyarlı davranmak ve onları anlamak gibi özellikler doğa zekası gelişmiş bireylerin özellikleridir.

İçsel Zeka

Bu zeka türü, insanın kendisini bilmesini, anlamasını sağlar. İnsanın kendisini takdir etmesi, amaç belirlemesi, kendini ayarlaması, duygusal ve bireysel öz yönetimi sağlama gibi hayati fonksiyonları vardır.

Kişilerarası Zeka

Bireyin diğer insanları anlamasını ve onlarla başarılı ilişkiler kurabilmesini sağlar. Bireysel farklılıkları görebilme, kendini ve diğerlerini motive etme gibi özellikleri vardır.

YENEK ALANLARINA GÖRE MESLEKLER

Sözel-Dilsel Zeka

- Şairler
- Gazetecilik
- Öğretmenlik
- Psikologluk
- Psikolojik Danışmanlık

Mantıksal- Matematiksel Zeka

- Matematik Öğretmeni
- Mühendisler
- Mantık Bilimciler
- Felsefeciler

Müziksel Zeka

- Bestekarlık
- Piyanist
- Gitarist
- Vokalist
- Baterist

Kinestetik-Görsel-Bedensel Zeka

- Aktörlük
- Oyunculuk
- Film Yönetmenliği
- Sporcular
- Dansçılar
- Beyin Cerrahı
- Elmas Kesiciler

Uzamsal Zeka

- İç Mimarlar
- Görsel Tasarımcılar
- Grafik Tasarımı
- Harita Mühendisliği
- Araba Tamircisi

Doğa Zekası

- Çiftçiler
- Ziraatçılar
- Veteriner Hekimler
- Doğa Bilimciler

İçsel Zeka

- Pilotluk
- Polislik
- Yazarlık
- Danışmanlık
- Öğretmenlik

Kişilerarası Zeka

- Yöneticilik
- Liderlik
- Satış Danışmanlığı
- Öğretmenlik
- Psikologluk
- Psikolojik Danışmanlık

İLGİ

- Bireyin bir faaliyetten hoşlanma ve haz alma (doyum sağlama);
 - faaliyeti sevip - sevmeme; derecesidir.
- Herhangi bir aktiviteyi isteyerek, zevk alarak yapıyorsak,
 - Birçok faaliyet arasından belirli birkaç faaliyeti sıklıkla tercih ediyorsak bu aktiviteler ve faaliyetlere ilgi duyuyoruz demektir.
- Örneğin, boş zamanınızda yapılabilecek onlarca uğraşı arasından sıklıkla şiir ezberleyip, kitap okuyorsanız edebiyata ilgi duyuyorsunuzdur.
- NELERİ YAPMAKTAN HOŞLANIRIM ? & NELERİ SIKLIKLA YAPARIM ?
 - soruları, ilgi duyulan alanların anlaşılabilmesi, keşfedilebilmesi için sorulabilir.

Çeşitli alanlara ilgi duyulabilir..

İLGİ ALANLARI

Temel Bilimler İlgisi: Fen bilimlerinin (fizik, kimya, biyoloji) konusu olan doğal olayları incelemek, matematik konuları ile uğraşmak gibi davranışlarda kendini gösteren bir ilgi alanıdır. Bu alana ilgisi olan kişiler tıp, veterinerlik ve mühendislik gibi uygulamalı alanlarda bilimsel çalışmalar yapmaktan doyum sağlayabilirler.

Sosyal Bilimler İlgisi: Sosyal olayları incelemek ve nedenlerini araştırmak gibi davranışları ifade eden ilgi alanıdır. Sosyal bilim ilgisi yüksek olan kişiler hukuk, siyaset bilimleri, sosyoloji, psikoloji, ilahiyat gibi alanlarda doyum sağlayarak çalışabilir.

Makine İlgisi: Çeşitli alet ve makineleri üretmek, geliştirmekten veya onarmaktan hoşlanmak gibi davranışları ifade eder. Makine ve elektrik-elektronik mühendisliği, bu alana ilgi duyan kişilerin uyumlu olarak çalışabileceği alanlar olarak sayılabilir.

İLGİ ALANLARI

Edebiyat İlgisi: Akıcı konuşma ve yazma, şiir okuma, kitap okumaktan zevk alma, edebî eser üretmeye ilgi duyma gibi davranışlarla ifade edilir. Bu alana ilgi duyan kişilerin Türkçe, edebiyat, alanında, basın-yayın sektöründe uyumlu bir şekilde çalışabilecekleri söylenebilir.

Güzel Sanatlar İlgisi: Resim, heykel gibi plastik sanatlar ve el sanatları ile ilgili eserleri incelemek veya bu tür eserler ortaya koymak gibi davranışlarda ifadesini bulur. Sanat ile ilgili yükseköğretim programları bu alana ilgi duyan kişiler için uygun olabilir.

Müzik İlgisi: Müzik dinleme, müzik aleti çalma ve müzik parçaları besteleme gibi davranışlarla kendini gösteren bir ilgidir. Bu alana ilgi duyan kişiler için konservatuvarların müzik bölümleri uygun eğitim alanı olabilir.

Sosyal Yardım İlgisi: Zayıf, yoksul, sakat ve hasta insanlara yardım etme veya insanların sıkıntılarını azaltmayı sağlamaya, problemlerini çözmeye çalma gibi davranışları ifade eder. Sosyal hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, psikoloji, tıp, çocuk gelişimi..bu ilgi alanıyla uyumlu meslekler olarak sıralanabilir.

İlgi duyduğumuz alan yeteneklerimiz, meslek değerlerimiz , kişilik özelliklerimiz ile uyuyorsa ve bu uyumluluk içinde olan mesleklerden birine yönelirsek sonuç olarak yapacağımız işten çok yüksek olasılıkla mutluluk duyar, doyum sağlarız.

M E S L E K

D E Ğ E R L E R İ

Değerler, ulaşmak istediğimiz hedeflere atfettiğimiz önemi ifade eder.

Bir mesleği bizim için değerli kılan özelliklere ise meslek değerleri denir.

Başka bir ifadeyle meslek değerleri; bir mesleğe girme sonucunda o mesleğin getirilerinden elde edilen doyumdur.

MESLEKTEN BEKLENTİLERİM NELER? & MESLEĞİN GETİRİLERİ NELER?

soruları, meslek değerlerinin anlaşılabilmesi ve keşfedilebilmesi için sorulabilir.

MESLEK DEĞERLERİ

- Mesleğin kazanç durumu, sosyal güvencesi, kazandırdığı toplumsal saygınlık bazı meslek değerleridir.
- Meslek değerlerimizle uyumlu bir mesleği seçmek, yaptığımız işten doyum sağlamak ve işin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir.
- Her mesleğe atfedilen değer bireyden bireye değişir.
- Bir mesleğin cazip yanı birisi için yüksek kazanç iken başkası için güvence, bir diğeri için yeteneğini kullanmasına olanak tanınması veya başka biri için işin saygınlığı olabilir.
- Meslek seçimine önemli ölçüde etki eden meslek değerlerinden bazıları sonraki sayfalarda sıralanmıştır...

meslek Değerleri

MESLEK DEĞERLERİ

MESLEK DEĞERLERİ

Özel Yaşam

İşin kişinin özel yaşamına zaman ayırabilme olanağı tanınması.

İş Sükûneti

İşin sakin ve huzurlu bir ortamda; stres ve gerginlikten uzak bir ortamda icra edilmesi.

Değerlerle Uyuşum

Yapılan işin bireyin inanç, değer ve düşünceleriyle uyuşması.

Macera

İşin tehlikeli, ilginç ve çetrefilli durumlarla karşılaşabilme olanağı tanınması.

Üniforma Giyme

Üniforma giyilen bir iş sahibi olma. (Subaylık, hakimlik, doktorluk)

MESLEK DEĞERLERİ

Sayılarla Çalışma

İşin icrasının sayılarla ve verilerle çalışmayı gerektirmesi.

Fiziksel Etkinlikler

İşin önemli oranda fiziksel etkinlikler yapmayı, bedensel olarak çalışmayı gerektirmesi.

Alet ve Makine Kullanma

İşin icrasının önemli oranda alet ve makine kullanmayı gerektirmesi.

Takma ve Kurma İşleri

İşin icrasının önemli oranda takma ve kurma işlerinden oluşması.

El Becerisi ile Çalışma

İşin el ve parmak becerisi gerektirmesi.

MESLEKİ GELİŞİMİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖Bilmeliyiz ki zaman, geçtiğinde geri getirilemediği için sahip olduğumuz en değerli nimetlerden birisidir. Öyleyse her geçen saniyesi bizim ömrümüzden giden zamanın israfına neden olabilecek eylemlerden kaçınmalı, bir dakika boşluğu bile kişisel gelişimimiz için fırsat görüp faydalı bir şekilde zamanımızı harcamalıyız.

❖Kendimizi geliştirmeye en fazla katkı sağlayacak olan kitap oluma alışkanlığını kazanmalı ve düzenli kitap okumalıyız.

❖Teknolojik imkanları bilgiye ulaşmak, araştırmak, proje üretmek, kişisel gelişimimizi sağlamak amacıyla doğru biçimde kullanmalıyız. Teknolojiye bağımlılıkla esir olmamalı ve yalnızca ihtiyaca binaen kullanmalıyız.

❖Resim yapmak, müzik enstrümanı çalmak, şarkı söylemek, şiir okumak, kitap okumak, yazı yazma etkinlikleri, spor faaliyetleri, zeka oyunları oynama, bahçe işleri... gibi aktivitelerle zamanımızı dolu dolu geçirmeliyiz...

❖Yaptığımız aktiviteler arasından hangilerini severek ve sıklıkla yaptığımızı, hangilerinde daha iyi olduğumuzu düşünerek ilgilerimizi ve yeteneklerimizi keşfedici soruları kendimize sormalıyız

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖ Annemiz-babamız, kardeşlerimiz, akrabalarımız, öğretmenlerimiz bizim kişilik gelişimimiz için önemli rol modelleridir.

❖ Bazen onlar gibi olmak istediğimizi kendi kendimize söyleriz.

❖ Çevremizde olumlu rol modeli olabilecek, idol (Örnek alınan, en çok hayranlık duyulan kimse) olarak belirlenen olumlu kişiler bulunurken aynı zamanda çevremizde veya özellikle medyada kişilik gelişimimiz için olumsuz örnek teşkil edebilecek bazı kişiler de bulunabilir.

❖ İdol olarak seçtiğimiz, kendimize model aldığımız bazı yanlış kişiler karakterimizi olumsuz yönde etkiler. Takip edilen olumsuz karaktere, kötü ahlaka sahip youtube fenomenlerine, dizi, sinema oyuncularına, ünlü sanatçılara farkında olmadan benzeyebiliriz. Olumlu kişilik gelişimimiz için bu tehlikeye dikkat etmeli ve olumlu şahsiyetleri kendimize idol olarak belirlemeliyiz.

❖ Örneğin; Yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed (asm), Fatih Sultan Mehmet, Mevlana, Mehmet Akif Ersoy... gibi muhteşem şahsiyetleri kendimiz için idol olarak belirlememiz ve onları daha iyi tanımaya çalışmamız kişilik gelişimimize oldukça önemli katkılar sağlayacaktır.

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖ İmkanlarımız ne kadar kısıtlı olsa da kendimizi geliştirmek için çevremizdeki kaynakları, fırsatları araştırmalıyız. Kütüphaneler, müzeler, halk eğitim merkezleri, spor kompleksleri... gibi ücretsiz erişilebilecek hizmetleri sağlayan kurumlardan mümkün mertebe yararlanmalıyız.

❖ Ücretsiz olarak sunulan yaygın eğitim faaliyetlerine; kurslara katılmalı, kişisel-egitsel-mesleki alanlarda çeşitli sertifikalar alarak kendimizi geliştirmeliyiz.

❖ 21. yüzyılda, bilgi ve uzay çağında, çağı yakalamamız ve çağın gerisinde kalmamamız için; bilgisayar kullanımı, on parmak klavye kullanımı, kodlama, programlama, yazılım kursları, İngilizce ve diğer yabancı dil kursları, hızlı okuma, diksiyon kursları, zeka oyunları kurslarına, ayrıca müzik enstrümanları kullanma, halk oyunları, ebru sanatı gibi kurslara, futbol, binicilik gibi sportif kurslara, tehlikelerin farkında olmak ve korunmak için Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi gibi..... kurslara ailelerimizin izni ve imkanlar dahilinde katılmalıyız.

❖ Meslek seçimi sürecini alacağınız eğitimler, sertifikalar doğrudan etkileyeceğinden yukarıda açıklananlar oldukça önem taşımaktadır.

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖İlgi, yetenek, kişilik özelliklerimiz ve meslek değerlerimizi daha net bir şekilde anlayabilmek için rehberlik öğretmenimizden yardım almalıyız.

❖Mesleki gelişiminiz için rehberlik öğretmeni tarafından ilerleyen yıllarda ilgi, yetenek, kişilik, meslek değerlerinizin belirlenmesi amacıyla sizlere uygulanacak test ve envanterleri, sonuçların sağlıklı olarak değerlendirilebilmesi için çok dikkatli bir şekilde okuyup, doğru ve içten cevaplar vermelisiniz.

❖Test, envanter sonuçlarına göre rehberlik öğretmenimizden aldığımız bilgiler doğrultusunda kendimizi tanımaya, keşfetmeye ve seçimlerimize bu doğrultuda yön vermeye çalışmalıyız.

❖Mesleki seçenekler ile ilgili riskleri, çalışma şartları, avantajları, dezavantajları, zorluk derecesi, kazanç durumu gibi bilgileri bireysel olarak araştırarak, ailemizden destek alarak, rehberlik öğretmenimize veya sınıf öğretmenimize danışarak öğrenmeliyiz.

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖ Mesleki seçimimize dair çevremizden gelen görüş ve önerilere açık olmalı, ailemizden ve öğretmenlerimizden destek almalı fakat en nihayetinde meslek seçim kararını bizzat kendimiz vermeliyiz.

❖ Annemizin, babamızın veya kardeşimizin, akrabamızın, öğretmenimizin bizim ileride sahip olacağımız meslekle ilgili hayalleri olabilir. Örneğin annemiz; doktor olmamızı, babamız; mühendis olmamızı, kardeşimiz; pilot olmamızı isteyebilir. Çok değer verdiğimiz bu bireylerin desteklerini tabii ki de almalıyız ve görüşlerine saygı göstermeliyiz fakat;

❖ Meslek seçim kararımızı sadece ve sadece ilgi, yeteneklerimiz, kişilik özelliklerimiz, değerlerimizle uyumluluk çerçevesinde şekillendirmeli, mutlu olacağımızı düşündüğümüz, doyum sağlayacağımıza inandığımız mesleği bizzat kendimiz seçmeliyiz.

❖ **Unutmayınız...**

Sececeğiniz meslekle ilgili öncelikli olan başkalarının tatmin olması değildir. Öncelikli ve önemli olan sizin tatmin olmanızdır.

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ

DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖Günlük hayatta ihtiyaç duyulan, üretildiği takdirde önemli bir eksikliği giderecek, insanlara fayda sağlayacak üretim faaliyeti gerçekleştirme projesi hayal edin.

❖Haftada en azından bir saat buna zaman ayırın, düşünün. Acaba ben ne üretebilirim? “Öyle bir şey üretmeliyim ki insanların çoğunun ihtiyacını karşılaştırsın, henüz dünyada mevcut olmayan bir ürün olsun ve ilk defa üretecek olan kişi ben olayım.” gibi soru ve cümlelerle kendinizi motive edin.

❖Üretim projelerinize ait bilgileri ve hayallerinizi-hedeflerinizi kayıt altına alacağınız bir üretim projesi defteriniz olsun.

❖Günün birinde bu projelerinizi gerçeğe dönüştürebilir, bir eser ortaya çıkarabilirsiniz. Böylece hem başarınızdan dolayı hem de topluma önemli bir hizmet sağlamış olacağınızdan ötürü çok büyük bir mutluluk duyarsınız.

MESLEKİ GELİŞİMİNİZİ DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER

❖ Mesleki gelişimimize katkı sağlayacak değerleri ve ilkeleri; azmi; kararlılığı; pes etmemeyi ve motive olmayı, planlı-programlı olmayı, amaç-hedef oluşturmayı, zamanı israf etmemeyi, verimli ders çalışmayı.... öğrenmeli ve bu değerleri ve ilkeleri uygulayarak mesleki gelişimimize katkı sağlamalıyız.

SON OLARAK;

❖ Tüm bu yazılanların hepsinden önemlisi başta ahlaklı ve iyi bir birey olmalıyız. Bu noktada yardımseverlik, merhamet, empati, sabır, adalet, sevgi, saygı... gibi evrensel ve kültürel değerlerimizi kavrayıp bu değerler çerçevesinde davranışlarımıza yön vermeliyiz.

ÖZETLE;

❖ İyi bir meslek sahibi olmadan önce iyi bir insan olmalıyız...

Değerli öğretmen, veli ve öğrencilerimiz,
Sunumu ilgiyle ve dikkatle okuduğunuz için
teşekkür ederim.

Hayatta yapacağınız seçimlerde
yüzünüzün hep gülmesini ve
başarılı bir kariyerinizin olmasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

- Pişkin, M. (2012). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler. İçinde: Yeşilyaprak, B. (Ed.). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı. (s.43-73). Ankara: PegemYayınları

- Siyez, D.M. (2012). Gelişimsel yaklaşımlar. İçinde: Yeşilyaprak, B. (Ed.). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı. (s.171-178). Ankara: PegemYayınları

- <https://studylibr.com/doc/3332897/ilgi-alan%C4%B1n%C4%B1z%C4%B1n-fark%C4%B1nda-m%C4%B1s%C4%B1n%C4%B1z>(Düzce RAM)

- www.sozluk.gov.tr (TDK)
- Rehber Öğrt.EyyüpAPAK sunumundan alıntılanmıştır.
